

Vito Flaker, Zoran Pavlovič, **Mladinske delovne akcije med krizo in perspektivo** (MDA v SR Sloveniji v letu 1984), Republiška konferenca Zveze socialistične Center za mladinsko prostovoljno delo, Ljubljana 1985.

Mladinske delovne akcije so z vidika socialnega dela pomembne vsaj v dveh ozirih: S svojim vplivom na dogajanje v družbi in med mladino so vsaj potencialno pomemben splošni kulturni in politični dejavnik, ki vpliva na oblikovanje zavesti celotne mlade generacije. Poleg tega pa so pomemben socializacijski in preventivni dejavnik za vse tiste mladince, ki v svojem vsakdanjem življenjskem okolju nimajo ustreznih pogojev in spodbud za razvoj, saj omogočajo vključitev v mladinski kolektiv in intenzivno izkušnjo kolektivnega dela, solidarnosti in tovarištva.

Vendar mladinske delovne akcije danes niso več tisto, kar so bile v prvih povojnih letih, pa tudi še v petdesetih in v začetku šestdesetih let. Nimajo več take družbene veljave kot so jo imele nekoč, pa tudi odziv med mladimi je temu primerno šibek. Raziskava, o kateri poročata Flaker in Pavlovič pomeni prvi korak k odkrivanju vzrokov te krize in k spreminjanju zasnove mladinskih delovnih akcij tako, da bi bolje ustrezale težnjam in doživljanju današnje mladine. Izbor objekta raziskovanja seveda že odkriva osnovno predpostavko raziskovalcev, predpostavko namreč, da se v značilnostih akcij skrivajo vzroki njihove krize. Te domneve se pisca sama zavedata, jo sprejemata kot pač nujno, čeprav morda začasno, "usmeritev pogleda" in jo uravnotežita s tem, da opozorita na družbene procese, ki os mladinske delovne akcije potisnili na rob družbene pozornosti in pomena.

Z ekipo svojih pomočnikov, ki so odigrali vloge spraševalcev in opazovalcev z urleležbo sta oba nosilca raziskave dobila obširne podatke o življenju na vseh članajstih delovnih akcijah (in delovnem taboru), ki so bile na ozemlju Slovenije

poletj 1984. leta. Izvedeni so bili intervjuji s komandantom akcije, skupinski intervjuji z vodstvi akcij in skupinski intervjuji z brigadirji. Pet opazovalcev z udeležbo, torej opazovalcev, ki so bili hkrati brigadirji, je prispevalo svoje bolj ali manj obsežne in podrobne dnevniške zapiske ali pregledne dogajanja po vnaprej pripravljeni shemi.

V poročilu o raziskavi so podrobno opisani položaj, ureditev in materialni pogoji MDA, kaj so brigadirji delali, kako so vzdrževali naselja, kako so potekale interesne dejavnosti, samoupravljanje in spontane prostočasne dejavnosti. Predstavljena je formalna struktura akcij in analizirani odnosi v tej strukturi, prav tako je opisana neformalna struktura in prepletanje formalne in neformalne strukture. Posebno poglavje je posvečeno odnosom brigadirjev med sabo in z okoljem ter značilnostim skupinske kulture ter stališč brigadirjev do akcij. Opazovalci z udeležbo so prispevali gradivo, ki je omogočilo opisati procese, ki potekajo v brigadah, npr. razvoj brigade kot skupine in doživljanje brigadirjev.

Pisca sama pravi, da sta v zadregi, če ju kdo preprosto pobara, do kakšnih sklepov sta prišla. Vendar mislim, da zadrega ni povsem upravičena in je bolj znamenje skromnosti. Za eksplorativno raziskavo so sklepi dovolj določeni. Razmišljanje o zbranih podatkih je usmerjal teoretični močel, (ki mu eden od avtorjev očita, da je preveč ideološki), v katerem so akcije razpete med dva pola: med emancipacijskim poslanstvom akcij in kontrolno funkcijo. Jedro tega modela sestavljajo tri dimenzije: delo, samoupravljanje in vodenje-sodelovanje. Kakšno je delo, ki ga opravljajo brigadirji in v katero smer vodi, k emancipaciji ali kontroli-podrejanju? Avtorja ugotavljata, da je delo, ki ga opravljajo brigadirji danes, obrobnega družbenega pomena in ni več v jedru družbenega razvoja.

Akcije pa niso več oblika družbene emancipacije mladine ampak bolj prostor psihološke emancipacije (osamosvojitve od staršev ipd.) in drugih zasebnih motivov udeležencev. "Marginaliziranje mladinskih delovnih akcij je vsekakor značilen korak naprej v marginalizaciji mladine", ugotavljata in se sprašujeta: "Kako akcije vrniti na ključna mesta družbenega razvoja in s tem odpreti perspektivo, ki je današnji mladini tako boleče primanjkuje?" Na osnovi Supekovskega razlikovanja med akcijo in aktivnostjo pronicljivo analizata eno temeljnih

potez današnjih akcij. Po njunem so današnje akcije vse manj **akcije**, pojmovane kot kolektivni delovni napor, ki ga nosi hotenje doseči določen cilj, napor enostavnega dela, kolektivnega ritma, neposrednega spopada z naravo in vse bolj urejena, z delitvijo dela določena množica **aktivnosti** specializiranih in osamljenih posameznikov. Glede samoupravljanja sta boleče jasna: "Brigadirji nimajo o čem samoupravljati". "...demokracija se mora dogajati; samoupravljanje, dokler je gibanje; dokler se za nekaj zavzema. Brigadirji doživljajo samoupravne institucije na akciji pretežno kot **dogmatično obveznost**, ker so jim te institucije normativno postavljene od zunaj... "Najpogostejše teme so disciplina in prehrana, kar je po mnenju piscev posledica dejstva, da ne morejo vplivati na nič pomembnega. O vodenju: Na vodilnih mestih so "pravšnji ljudje, pošteni, človeški, razmišljajoči in kritični, vendar razpeti med možnostmi, ki jih daje njihov položaj v hierarhiji za avtoritarno represivno vodenje in med ideologijo demokratičnega vodenja." To pomeni, da se v praksi mešajo demokratični in avtoritarni postopki, kar povzroča nevarnost, da se štabi izolirajo od brigadirjev.

Ni naključje, da Flaker in Pavlovič hoteč poudariti to, kar sedanjim brigadam manjka, skleneta svoje poročilo z mislijo začetnika raziskovanja mladinskih delovnih akcij pri nas, akademika Rudija Supeka, da je za akcijske skupine značilna utopistična usmerjenost, usmerjenost k tistemu, česar še ni, za kar pa se je vredno odpovedovati. Ni naključje, ker sta trdno v Supekovi brazdi. Njuna raziskava je strokovno korekten, metodološko zanimiv, pošten, odprt in svež prispevek k najboljši tradiciji jugoslovanskega raziskovanja na tem področju.

Blaž Mesec